Lausunto

Kuntaliitto
Kommunförbundet

Dnro 715/03/2018

Niemi Jussi
Hartikainen Tarja

9.10.2018

HE 123/2018vp, Tarkastusvaliokunta 11.10.2018 klo 12:30

Terveet tilat 2028 - hankkeen toimivuus ja hankkeelle osoitettujen resurssien riittävyys

Terveet tilat 2028 –hanke: *Valiokunta on kiinnostunut kuulemaan arvionne hankkeen toimivuudesta sekä hankkeelle osoitettujen resurssien riittävyydestä.*

Suomen Kuntaliitto kiittää tarkastusvaliokuntaa kutsusta tulla arvioimaan hanketta.

Suomen Kuntaliitto pitää Terveet tilat 2028 -hanketta välttämättömänä. Sisäilmaongelmien valtakunnallinen hoitaminen edellyttää kansallisen kokoavan hankkeen. Terveet tilat 2028 -hankkeelle tulisi varmistaa riittävät edellytykset koordinoida sisäilmaongelmien ratkaisuihin tähtäävää tutkimusta ja hankkeita. Erityisenä lähtökohtana tulisi olla kokoavan koordinoinnin jatkuvuus siten, että se tukisi paremmin pitkäjänteistä kehitystä ja loisi pysyvyyttä hyville toimintatavoille. On erittäin valitettavaa että "Hometalkoiden" jälkeen valtakunnalliseen koordinointiin ja rahoitukseen tuli katkos.

Hankkeelle on osoitettu 700 000 € toimenpideohjelman toimeenpanon tukemiseen, koordinointiin, vuorovaikutukseen ja viestintään. Rahoitusta on julkisten rakennusten tervehdyttämiseen ja kaikkien sisäilmasta oireilevien hoidon ja kuntoutuksen tehostamiseen liittyviin hankkeisiin. Tällä hetkellä on epäselvää, miten rahoitus jakautuu esim. rakennusten kunnon ja sisäilmasta oireilevien hoitopolkujen osalta. Erityisesti ministeriökohtaiset osuudet ovat jäämässä pieniksi ja toivottujen tavoitteiden saavuttaminen on uhattuna.

Terveet tilat 2028 -hanke on organisoitu ja sitä johdetaan tällä hetkellä valtioneuvoston kansliasta käsin ja varsin rajallisin resurssein. Suomen Kuntaliitto kokee, että vastuuta ja resursseja tulisi mahdollisimman pian lisätä ja osoittaa laajemmin myös ministeriöihin. Valtioneuvoston kanslian, sosiaali- ja terveysministeriön, ympäristöministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön välistä työnjakoa tulisi selkeyttää ja ministeriöiden resursseja ja vastuuta hankkeiden toteutuksessa tulisi merkittävästi kasvattaa varmistaen samalla ministeriöiden keskinäinen koordinaatio.

Terveet tilat 2028-hankkeen yhtenä tavoitteena on tehostaa ja vakiinnuttaa kuntien rakennusten kunnon arviointia, käyttäjätyytyväisyyskyselyjä ja moniammatillista yhteistyötä sisäilmatilanteen arviointiin. Kunnissa on paljon tilanteita, joissa rakennuksen kunto ja tarvittavat toimenpiteet ovat tiedossa, mutta taloudelliset reunaehdot ja rajoitteet vaikuttavat oleellisesti kunnan kykyyn kohdentaa tarkoituksenmukaisia resursseja sisäilman epäkohtien hoitoon ja ennaltaehkäisyyn. Hyvässä taloudellisessa tilanteessakin oleville kunnille investointitarpeet johtavat velkaantumisen lisääntymiseen. Suurien investointitarpeiden hallinta ja sovittaminen kuntatalouteen muodostuvat pullonkaulaksi ja hidastavat rakennuskannan tarpeenmukaista uudistumista. Kun suurien investointien pullonkauloja ei onnistuta ratkaisemaan, ajaudutaan käyttämään rahaa vähän kerrallaan vanhojen rakennusten

suunnittelemattomiin osakorjauksiin, jotka kuitenkin valitettavasti vain harvoin ratkaisevat sisäilmaongelmia kokonaan.

Suomen Kuntaliitto on huolissaan kuntien tiukasta taloudellisesta tilanteesta sekä kuntien mahdollisuuksista investoida kosteus- ja homeongelmien tutkimustarpeeseen sekä tarvittavien korjausten toteuttamiseen ja rakennuskannan ikärakenteen aiheuttaman korjausvelan hallintaan. Sisäilmaongelmien haltuunotto edellyttää mittavia investointeja rakennusten tutkimuksiin ja niiden perusteella tarvittavien korjausten toteuttamiseen.

Ohjelma ei ole uskottava ilman sille osoitettua riittävää rahoitusta. Ilman merkittäviä taloudellisia kannustimia ohjelman vaikutukset tulevat jäämään varsin vaisuksi ja tavoitteita ei tulla saavuttamaan. Pelkillä hyvien käytäntöjen levittämisellä ja viestinnällä ei ratkaista isoa investointitarvetta.

Kuntaliitto on esittänyt ohjelmaan lisättäväksi:

- Teknistaloudellinen kartoitus kuntien edellytyksistä selvitä rakennuskannan uudistustarpeesta kuntatalouden näkökulmasta. Investointitarpeiden hallintaan ja ratkaisemiseksi on etsittävä erilaisia ja uusia vaihtoehtoja rahoitus- ja toteutusratkaisuista.
- Pitkäaikaista tukea ja kannustimia palveluverkojen (esim. kouluverkon) uudistamisen eri vaiheisiin.
- Rakennusten sisäilmatutkimusten ja kuntotutkimusten suora tukeminen sekä rakennuskannan uudistumisen tukeminen purkuavustuksien avulla.
- 1-2 asiantuntevan henkilön työpanos kymmenen vuoden ajan koordinoimaan kuntakentän toimenpiteitä ja kuntaverkostoja. (Vrt. hometalkoot). Verkostojen tarkoituksena olisi välittää oikeaa ja viimeisintä tietoa sekä edistää hyvien korjaus- ja uudisrakentamiskäytäntöjen leviämistä.
- Kannustinmekanismi kuntien rakennusterveysosaamisen edistämiseksi. Esimerkiksi vuotuinen kuntakohtainen osaamisen edistämistuki, jonka voisi kohdentaa nykyisten työntekijöiden osaamisen kehittämiseen tai uuden asiantuntijan palkkaamiseen.

Suomen Kuntaliitto

Tarja Hartikainen
erityisasiantuntija, ympäristöterveys

Lausunto

Kuntaliitto
Kommunförbundet

Dnro 715/03/2018

Niemi Jussi
Hartikainen Tarja

12.10.2018

HE 123/2018vp, Tarkastusvaliokunta 11.10.2018 klo 12:30
Tarkennus kokouksessa annettuun lausuntoon

Terveet tilat 2028 - hankkeen toimivuus ja hankkeelle osoitettujen resurssien riittävyys

Terveet tilat 2028 –hanke: *Valiokunta on kiinnostunut kuulemaan arvionne hankkeen toimivuudesta sekä hankkeelle osoitettujen resurssien riittävyydestä.*

Suomen Kuntaliitto esitteli tarkastusvaliokunnan kuulemistilaisuudessa 11.10.2018 toimenpiteitä, joita se on ehdottanut lisättäväksi Terveet Tilat 2028 toimenpideohjelmaan. Kuntaliiton näkemyksen mukaan ohjelma ei ole uskottava ilman sille osoitettua riittävää rahoitusta. Ilman merkittäviä taloudellisia kannustimia ohjelman vaikutukset tulevat jäämään varsin vaisuksi ja tavoitteita ei tulla saavuttamaan. Pelkillä hyvien käytäntöjen levittämisellä ja viestinnällä ei ratkaista isoa investointitarvetta.

Alla ehdotettuihin toimenpiteisiin on lisätty kustannusarviot:

Kuntaliitto on ehdottanut ohjelmaan lisättäväksi:

- Teknistaloudellinen kartoitus kuntien edellytyksistä selvitä rakennuskannan uudistustarpeesta kuntatalouden näkökulmasta. Investointitarpeiden hallintaan ja ratkaisemiseksi on etsittävä erilaisia ja uusia vaihtoehtoja rahoitus- ja toteutusratkaisuista. Kartoituksen pohjalta tulisi arvioida kuntien taloudelliset edellytykset sekä mahdollisten vaikuttavampien kannustimien tarve kunnissa.
    - KUSTANNUSARVIO: Tämä edellyttäisi valtakunnallisesti koordinoitua selvitystä hankkeen alussa, kustannusarvio kartoitukselle 100 000 - 150 000 €
- Pitkäaikaista tukea ja kannustimia palveluverkojen (esim. kouluverkon) uudistamisen eri vaiheisiin, rakennusten sisäilmatutkimusten ja kuntotutkimusten suora tukeminen sekä rakennuskannan uudistumisen tukeminen purkukannustimien avulla.
    - KUSTANNUSARVIO: Tämä edellyttäisi joka vuosi jaettavaa rahasummaa uudistamisen eri vaiheisiin, kunta voisi saada rahoitusta vain yhteen vaiheeseen. Rahoituksen hakemisen edellytyksenä olisi kriteeristö, joka kunnan on täytettävä (esim. palveluverkko selvitys tehty, kiinteistön ylläpidon hyvät käytännöt, prosessit kunnossa sisäilmaongelmien hoidossa jne.), kustannusarvio 700 000 - 1 300 000 €/ vuosi
    - kustannusarvio purkukannustimelle 2 - 2,5 M €/vuosi

- 1-2 asiantuntevan henkilön työpanos kymmenen vuoden ajan koordinoimaan kuntakentän toimenpiteitä ja kuntaverkostoja sekä vastamaan viestinnästä. (Vrt. hometalkoot). Verkostojen tarkoituksena olisi välittää oikeaa ja viimeisintä tietoa sekä edistää hyvien korjaus- ja uudisrakentamiskäytäntöjen leviämistä.
    - KUSTANNUSARVIO: ministeriöiden (STM, YM) yhteinen "sisäilmavaltuutettu" (2 htv, rakennusterveysosaamista, kuntakoordinointia, viestintää), kustannusarvio 170 000 €/vuosi
- Kannustinmekanismi kuntien rakennusterveysosaamisen edistämiseksi. Esimerkiksi vuotuinen kuntakohtainen osaamisen edistämistuki, jonka voisi kohdentaa nykyisten työntekijöiden osaamisen kehittämiseen tai uuden asiantuntijan palkkaamiseen.
    - KUSTANNUSARVIO: erikseen haettava tuki henkilöstön täydennyskoulutukseen tai uuden osaajan palkkaamiseen erityisesti niille kunnille, jossa osaamista ei ole. Painottuisi ohjelman alkuvuosille, RTA-koulutuksen hinta on noin 10 000 €, jos kannustin olisi esim. 500 000 €, osaamista saataisiin lisättyä 50 kunnassa/vuosi. Kustannusarvio 500 000 €

Esitettyjen konkreettisten lisätoimenpiteiden yhteenlaskettu kustannusvaikutus olisi noin 1,5 - 2,1 miljoonaa euroa vuodessa ja lisäksi karkea arvio purkukannustimelle 2- 2,5 miljoonaa euroa vuodessa.

Suomen Kuntaliitto

Tarja Hartikainen
erityisasiantuntija, ympäristöterveys

Jussi Niemi
tilapalvelupäällikkö

Terveet tilat 2028-hanke

- TT2028 on välttämätön
  - » Kokoavan koordinoinnin jatkuvuus on turvattava sisäilmaongelmien ratkaisemiseksi
- Rahoitus jakautuu VN, STM, YM, OKM
  - » Johto VNK rajallisin resurssein
  - » Tavoitteina mm. julkisten rakennusten tervehdyttäminen ja kaikkien sisäilmasta oireilevien hoidon ja kuntoutuksen tehostaminen
  - » Ministeriökohtaiset osuudet jäävät niin pieniksi että tavoitteiden saavuttaminen on uhattuna

Terveet tilat 2028-hanke

- Rakennuskannan osalta TT2028 tavoitteena
  - » Tehostaa ja vakiinnuttaa rakennusten kunnon arviointi
  - » Moniammatillinen yhteistyö sisäilmatilanteen arvioinnissa
- Osuvatko tavoitteet ongelman ytimeen?
  - » Rakennusten kunto ja tarvittavat toimenpiteet ovat monin paikoin jo tunnistettu
  - » Pullonkaula on suurien investointitarpeiden hallinta ja sovittaminen kestävällä tavalla kuntatalouteen
  - » Vaarana on että ajaudutaan pieniin osakorjauksiin, jotka eivät useinkaan ratkaise koko ongelmaa
- Pelkillä hyvien käytäntöjen levittämisellä ja viestinnällä ei ratkaista isoa investointitarvetta

Kuntaliitto on esittänyt TT2028 ohjelmaan lisättäväksi

- Teknistaloudellinen kartoitus kuntien edellytyksistä selvitä rakennuskannan uudistustarpeesta kuntatalouden näkökulmasta.
  - » Investointitarpeiden hallintaan ja ratkaisemiseksi on etsittävä erilaisia ja uusia vaihtoehtoja rahoitus- ja toteutusratkaisuista.
- Pitkäaikaista tukea ja kannustimia palveluverkojen (esim. kouluverkon) uudistamisen eri vaiheisiin.
- Rakennusten sisäilmatutkimusten ja kuntotutkimusten suora tukeminen sekä rakennuskannan uudistumisen tukeminen purkuavustuksien avulla.
- 1-2 asiantuntevan henkilön työpanos kymmenen vuoden ajan koordinoimaan kuntakentän toimenpiteitä ja kuntaverkostoja. (Vrt. hometalkoot).
  - » Verkostojen tarkoituksena olisi välittää oikeaa ja viimeisintä tietoa sekä edistää hyvien korjaus- ja uudisrakentamiskäytäntöjen leviämistä.
- Kannustinmekanismi kuntien rakennusterveysosaamisen edistämiseksi.
  - » Esimerkiksi vuotuinen kuntakohtainen osaamisen edistämistuki, jonka voisi kohdentaa nykyisten työntekijöiden osaamisen kehittämiseen tai uuden asiantuntijan palkkaamiseen.